

Doble calze o Maria, 2024

per E. Valldosera

Reprenc el mateix dispositiu emprat en la sèrie d'instal·lacions lumíniques creades per l'espai buit d'una església l'any 1996[1], i ho faig ara en un espai encerclat per una sèrie de columnes per tal que ressembli un temple. Si seguim el recorregut de visita a l'exposició, la primera impressió és pobre i desendreçada. Escampats pel terra veiem diverses gerres ceràmiques (semblen extreïdes dels bodegons de Zurbaràn que acabem de veure), envasos de productes de neteja, copes i plats situats damunt de llibres. Tres projectors il·luminen alguns objectes. Som a l'estudi de l'artista? Potser els operaris de la neteja hi estan treballant?

Unes passes més i en trobem amb la imatge monumental projectada a la paret, el resultat d'escapçar, superposar i 'posar ordre' a les ombres provinents dels diversos objectes. És així com funciona la nostra percepció. El nostre mecanisme perceptiu està dissenyat per ordenar allò que, d'entrada, no té forma ni sentit. Ho fa automàticament. De manera inconscient la nostra ment sobre-imposa o projecta imatges internes damunt d'allò que veiem. Recorrem a les imatges significants del nostre arxiu visual personal que, al seu torn, beuen del arquetips culturals col·lectius que ens nodreixen de pautes, normativitats i creences.

És per fer conscient aquest mecanisme que decideixo recrear el perfil de la clàssica Verge Immaculada a partir de l'ombra d'una ampolla de CIF. Al seu peu s'hi veu una semi-lluna blanca creada per un feix de llum que s'escola per la nansa de l'envàs de detergent COLON. Ressembla un calze, amb el seu peu creat per l'ombra una gerra.

L'ombra mariana vol resignificar-se al semblar una flama que eix de l'interior d'aquest calze. Sobresortint del que podria ser la seva esquena veiem l'ombra gegant i difosa d'una copa real. Com una cúpula invertida que recollís la foscor de la nit, fa eco amb el calze blanc radiant que sembla en procés de materialitzar-se donat que la lent del projector l'està enfocant i desenfocant.

Aquesta imatge triàdica, feta de tres plans de llum que se superposen, em questiona el significat profund del calze. Potser el grial que llegendàriament hem estat

cercant no és altra cosa que la matriu que concepte d'infinít requereix per parir tot el que és material i viu. Es doble la copa diatònica que conté l'esperit, i aquest és el requisit que ens imposa la llum per existir. Requerim la foscor per produir l'experiència que s'ens demana transcendir, per produir els fets i les coses i entendre que els objectes són tan sols orificis a través dels quals hi projectem allò que no veiem, però que sentim.

Hi mancava la serp que, en forma d'espermatozou, inoculés el seu verí a l'espai magnètic i uterí d'aquest calze en femení. És així com reinterpreto els símbols eclesiàstics associats als principis Masculí i Femení. Però... ¿què hi pinta Zurbarán aquí? Del pintor qualificat de místic conec bé els seus drapatges que conviden al tacte i contacte amb la llum que tot ho fa real, però n'admiro especialment un del seus bodegons que conserva el MNAC i amb el qual havia treballat fa anys tot recreant una acció (Loop, 1996) a mode de reinterpretació del ple i el buit.

Amb quatre estris, Zurbarán és capaç de reflectir el buit primordial que tot ser mortal experimenta i, al mateix temps, dir-t'ho amb tanta calma que et fa natural (i musical) allò que qualifiquem de sobrenatural. Si més no, hores d'ara les seves gerres de porcellana, els plats, la copa de plata i bronze conviuen amb els envasos de plàstic de producció massiva. Els productes de neteja que releguem al quarto fosc de la casa es fan irònicament presents per recordar-nos tot allò que s'amaga entre bastidors per produir espectacle.

Tota imatge és una il·lusió, la *imago* és filla d'un acte màgic que ens ensarrona -per exemple- rere les pantalles intel·ligents que eliminen la brutícia 'natural' que s'enganxa als estris que manipulem, i a les paraules que considerem decents, o als quadres barnissats pel discurs hegemònic patriarcal que representen una feminitat extirpada del seu missatge de consanguinitat.

Les Maries flotants del barroc són arquetips del Femení encara vigents que distorsionen el principi que representen. Són ben lluny de mostrar la capacitat d'engendrar una sana sexualitat que representi la força magnètica de la Terra sense la qual la força elèctrica o solar -el seu complement- no ens pot il·luminar ni engendrar. Aquest és el missatge distorsionat que els conqueridors van exportar a terres sud-americanes -tot emprant imatges com les que pinta Zurbarán- i que el pot de detergent COLON, tot valent, assenyala i ens posa en guàrdia al bell mig d'aquest bodegó disseminat.

Hi ha un desordre irreverent, els aparells i el seu cablejat convivint amb els contenidors domèstics ocupen un espai pensat i acomodat per preservar, ben emmarcats, uns béns materials -les obres d'Art- que, de fet, actuen de finestres consciencials. Aquesta instal·lació és la posada en escena d'una funció que mai comença, però s'activa cada vegada que hi veiem un espectador creuant l'espai i, per tant, interposant-se als projectors tot desfent, momentàniament, la màgia dels fets.

© Eulàlia Valldosera, 2024

[1] *Envasos: el Culte a la Mare* (1996) és un conjunt de tres instal·lacions creades amb envasos comercials de productes de neteja. Situades al terra, damunt de piles de llibres o draps de neteja, les ampolles de plàstic s'interposen a les projeccions de llum per generar immenses ombres. Encaixen exactament dins del perímetre de tres de les capelles laterals de l'*Església del Roser* (Lleida) i cadascuna de les tres imatges projectades recrea un arquetip del principi Femení.